

Genellikle tersinin geçerli olduğunu biliriz ya da teori olmadan pratik olmaz. Doğrudur, teori önemlidir. Ne yapacağınızı bilmiyorsanız, bugünü ve yakın geleceği teorik olarak aıklayamıyorsanız, pratikte yolunuzu kaybedersiniz. Burada eksik kalan, pratiğin teorisinin oluşumundaki önemidir.

Teorilerin ortaya çıkması belirli pratiklerin ürünüdür, ardından teori o pratiği ileriye götürür. Bu konuda iki örnek vereceğim:

İlki Ekim devrimi ve bu devrimde belirleyici öneme sahip olan Nisan Tezleri'dir. Bu kısa yapıt bence Lenin'in en önemli yazısıdır ve bu yazı olmadan Ekim devrimi gerçekleşemezdi denilebilir.

Nisan Tezleri büyük bir teorik devrim yaparak yarı feodal bir ülkede burjuvazinin devrilmesi ya da sosyalist devrim çağırısı yapmaktadır. Böyle bir belirleme o güne kadar kimsenin aklına gelmediği gibi zamanın klasik Marksistleri için de "deli saçması"dır. Bu belirleme, ek olarak, Lenin'in İki Taktik'teki tezlerine de karşıdır. Lenin orada demokratik devrimde işçi sınıfı önderliğinden söz etmekte ve köylülükle ittifakın önemini vurgulamaktadır.

Çarlık Rusya'sında şubat 1917 devriminden sonra henüz demokratik devrim tamamlanmamıştır, en başta toprak sorunu zlmemiştir. Zamanın Bolşevikleri de önce demokratik devrimin iktidarı alan burjuvaziyle birlikte tamamlanması gerektiği başka bir deyişle "devrimin ilerletilmesi" gerektiği görüşündedir.

Burjuvazinin böyle bir niyeti yoktur; savaş sürmektedir ve feodallerle ittifak içindeki burjuvazi de toprak sorununu zmeye yönelmemektedir. Bu durumda politik iktidar sorunu zlmş ve arlığın temsil ettiği büyük toprak sahipleri iktidardan uzaklaştırılmıştır ama demokratik devrimin Rusya'daki temel görevi olan toprak sorunu ya da alt yapıdaki en önemli sorun zlmemiştir.

Lenin'e gore bunu burjuvazi değil işçiler ve mtdefiki köylüler yapabiliirdi. Böylece o güne kadar düşünülmemiş bir saptama ortaya çıkar: işçiler ve köylülerin (yoksul köylüler değil) yarı feodal bir ülkede burjuvaziyi devirerek sosyalist devrim yapması...

Burada iki önemli yan bulunmaktadır.

Birincisi: 1917 Őubat devrimi pratiği olmasaydı yarı feodal bir ülkede sosyalist devrim anlayışı da ortaya çıkmazdı.

İkincisi: pratikteki gelişme farklı bir teorinin ortaya çıkmasını gerektirmiş ve bu teori de pratiğin ileriye gitmesinin yolunu açmıştır.

Burada sadece Lenin'deki teorik ilerlemeye bakmak, pratiğin bu ilerlemeyi nasıl zorladığını görmek olur.

1917 Ekim devriminden sonra da beklenen Avrupa devrimi gerçekleşmeyince teoride yeni ve önceden düşünülmemiş başka bir gelişme gerçekleşir: yarı feodalizmden kapitalist aşama atlanarak sosyalizme geçilmesi...

Lenin'e göre, sosyalizm için sanayileşmiş toplum gereklidir ama buna ancak kapitalist sanayileşmeyle ulaşılabilir diye bir belirleme yoktur. Yarı feodal lke Rusya'da üretim araçlarının toplumsal mülkiyeti altında da sanayileşmiş toplum ortaya çıkabilir.

Bu teorik saptama zamanın klasik marksizminin toplumların gelişme şemasına terstir. Yarı feodal toplumdan kapitalizm atlanarak sosyalizme geçilmesi mümkün görülmezdi. Daha sonra sosyalist modernleşme adını alacak olan bu gelişme 1945 sonrasında sömürgecilikten kurtulan ve bağımsızlıklarını kazanan çok sayıda ülkeye de örnek olmuştur.

"Kapitalist olmayan yol" tezi –bir görüşe göre- "SBKP revizyonizmi" tarafından uydurulmamıştır. Rusya'da özellikle Stalin döneminde yapılan bundan başka bir şey değildi ve teorinin temeli

Lenin tarafından atılmıştı.

Buradan başka bir örneğe geçelim...

Reel sosyalist ülkelerin dağılması, komnrist partisi kadrolarının kitle halinde burjuvazinin saflarına geçmesi, burjuvazinin tabandan gelişerek değil de komnrist partisinden ortaya çıkması açıklanması gerekli önemli gelişmeler olarak karşımızda duruyor. Bunların açıklanması ancak sosyalist ülkeler tarihinin bilgisi temelinde gerçekleşebilir. Marx-Engels-Lenin'in belirlemelerinden hareketle açıklama yapamazsınız. Böyle bir açıklama ancak 1920'li yılların sonuna kadar gelir, kalan 60 yılda ne olmuştur, açıklayamaz ve hatta öğrenmek gereğini de duymaz.

Bu konuda yazılmış üç kitap (**1989 Berlin Duvarı, Geleceğe Dönüş, Che Guevara Kısa Uzun Bir Hayat**) ve çok sayıda yazıyla açıklama yapabildiğimi sanıyorum.

Bu açıklamanın oluşmasında pratiğin önemli yeri bulunuyor. şöyle ki:

Birincisi: 2000-2005 yılları arasında Demokratik Sosyalizm Partisi (PDS) Frankfurt il ynetimindeydim. Bu sayede eski Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nden (DAC) gelen ve halen solda duran önemli isimlerin az katılımlı seminerlerinden haberim oldu. Bu seminerlerde öğrendiklerim bana sosyalist tarihin önemini ve bu tarihin bildiğimiz teoriyle açıklanamayacağını gösterdi. Biz, sosyalist ekonomide bunalım olmaz, diye bilirdik ama hiç de böyle değildi. Semineri veren kişi DAC'de beş yıllık büyük planı hazırlayan ekipte ikinci başkandı (Wenzel).

Ardından Frankfurt'ta yapılan ve komünizm konusunun tartışıldığı uluslar arası konferanslara katıldım. Bu pratik bana öncelikle DAC tarihini öğrenmem gerektiğini gösterdi. DAC sosyalizmin vitrini sayılıyordu ve sosyalist ülkeler arasında üretici glerin en gelişmiş olduğu ülkeydi.

İkincisi: konuyla ilgili Almancada peşpeşe yayınlanan araştırmaları okuyabilmeniz için politik dili anlayacak düzeyde Almanca bilmeniz gerekiyordu. Sokak dilinden değil politik dilden söz ediyorum.

İngilizcede de benzer yönde yapıtlar ardı ama reel sosyalist ülkelerin tarihi konusunda Almandada daha fazla kaynak bulunuyordu.

Üçüncüsü: burada bilgiyi değerlendirme yöntemi konusu önem kazanır. Burjuvazinin partiden ve bunun hakim olduğu devletten ortaya çıkması reel sosyalist ülkelere özgü değildi. Bağımsızlığını yeni kazanmış eski sömürge ülkelerde de parti ve devlet yöneticilerinin bir bölümünün zamanla burjuvalaşması söz konusuydu. Bu lkelerle SSCB birbirinden çok farklıydı ama burjuvazinin yukardan gelişmesi konusunda SSCB tek örnek değildi. En azından genelleme düzeyinde başka örnekler de vardı.

“Politik kapitalizm” terimini böyle öğrendim. st yapı kapitalist, alt yapı sosyalist...

Bu terimi ve terimin tarihini üniversitede aldığım derslerde renecektim. Diyebilirim ki Almanya’da politik bilim-sosyoloji okumasaydım ve özellikle Doğu Avrupa’da sosyalizm tarihiyle ilgili dersleri almasaydım, ciddi olarak eksik kalırdım.

Pratiğin bir teorinin oluşmasındaki önemli rolünü burada görebiliyoruz.

2000’li yılların başlarında bazı “geri zekalı” diyebileceğim tiplere “sosyalizmden kapitalizme geçişi” ve “politik kapitalizm”i anlatmak mümkün değildi. Bildiklerini tekrarlamaktan başka özelliği bulunmayan bu tiplere göre kapitalizm temelde ekonomikti, politika da bunun st yapısıydı ve dolayısıyla “politik kapitalizm” belirlemesi yanlıştı.

Aradan biraz zaman geçti ve bu tiplerin sesi kesildi. Artık herkes sosyalist ülkelerde burjuvazinin komünist partisinden çıktığını kabul ediyor... Sosyalist ülkelerde kapitalizm önce yasaların yukardan değiştirilmesiyle kendini açık olarak gösterdi: miras yasası, özel mülkiyet yasası, kredi ve borçlar yasaları çıkarıldı. Bunlar olmadan kapitalizm olamazdı. Alt yapıdaki toplumsal mülkiyetin özel mülkiyete dönüşmesi hemen arkasından gelecekti.

Arayın bakalım, Marx-Engel-Lenin ya da Stalin’de açıklama bulabilecek misiniz?

Mao'da da bulamazsınız çünkü Mao'nun ölümünün ardından yaşanan iktidar mücadelesinin ardından in Halk Cumhuriyeti Deng Xiaoping reformlarıyla (1979) kapitalizme yöneldi.

Komünist partisi önderliğinde kapitalist gelişme daha önce düşünülmesi bile mümkün olmayan bir gereklidir.

Teorinin büyük önemi olduğu açıktır ama bu teorinin ortaya çıkmasında yaşanılan ve bazen da bilinçli yaşanılan pratiğin önemine de dikkat edilmesi gerekir.